

BISERIC'A si SCOL'A.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana: Duminec'a.

Pretulu abonamentului:	
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . .	5 fl.— cr.
" " " " 1/2 anu . . .	2 " 50 "
Pentru Romani'a si strainetate pe anu . . .	7 " — "
" " " " " 1/2 " 3 " 50 "	

Pretulu insertiuniloru:	
Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte	
4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	

Corespondintiele se se adreseze Redactiunei dela „BISERIC'A si SCOL'A“ in Aradu, la institutul pedagogico-teologicu, éra banii la secretariatulu consistoriului romanu ortodoxu din Aradu.

O Distinctiune.

Fóia oficiala „Budapesti Közlöny“ de marti, in 21. ianuaru cal. n. a. c. publica urmatoriulu actu pré inaltu alu Maiestátii Sale cesaro-regesci apostolice:

La propunerea ministrului ung. de langa persón'a mea donezu fara de tacsă ordimulu corónei de feru clas'a a dou'a episcopului greco-orientalu alu Aradului Ioanu Metianu, dreptu recunoscintia pentru distinsele sale merite cascigate pe terenulu bisericescu, alu instructiunei poporului si alu filantropiei, precum si pentru meritele sale cascigate intru promovarea causeru publice.

Datu in Vien'a la 13 Ianuaru 1879.

*Franciscu Iosifu m. p.
Wenckheim Béla m. p.*

Desi suntem convinsi, cà Pré Santi'a Sa, parintele episcopu nici n'a cerutu, dar nici n'a umblatu candv'a dupa asemenea distinctiuni; totusi ne servese spre bucuria, cand vedemu, cà dela pré inaltulu locu se recunosc, si se remuneréza meritele Pré Santiei Sale de pe terenulu bisericescu, sub carele intielegemu visitatiunile cele multe canonice si invetiaturile cele parintesci dela asemenea ocazioni. Ni servese spre bucuria, cand vedemu, remunerandu-se meritele pentru instructiunea poporului, sub carele intielegemu ridicarea institutulu pedagogico-teologicu, provederea lui cu puterile didactice necesarie, inmultirea scóleloru nóstre confessionali, si introducerea de invetiatoresc pentru scólele de fete. Ni servese infine de mare consolare, cand vedemu totu asemenea recunoscendu-se si meritele Pré Santiei Sale cascigate pe terenulu filantropiei, sub carele intielegemu steruintiele sale la infintiarea alumneului instituitu pe langa institutul pedagogico-teologicu romanu ortodocsu din Aradu, infintiarea fondului preotiescu pentru dotarea preotiloru si ajutorirea veduveloru si orfaniloru loru, cum si pentru punerea in viétia a mai multoru stipendii.

Dreptu aceea sub astfelu de impregiurári credemu, cà esprimámu dorinti'a comuna, cand urám

Pré Santiei Sale, ca Ddieu se-lu traiésca intru multi fericiti ani, se pórté multi ani acestu semnu de inalta distinctiune si recunoscintia, continuandu si perfectionandu cele incepute, si dreptu indreptandu cuventulu adevéruului.

O cestiune scolaria.

Amu vorbitu in numerulu trecutulu de o mesura a ministrului de culte regiu ungurescu referitória la instructiunea elementara. Cestiunea continua a preocupá fórté multu inteligenti'a nóstra si intregu poporulu romanu. Toti barbati nostri, caror'a le jace la inima caus'a instructiunei poporului nostru sunt cuprinsi de mari ingrijiri. Ei se temu, cà unu astfelu de pasu, cum este proiectulu de lege, de care amintirám in nrulu trecutulu, póte se aiba censecintie daunatórie si nici decát acelea, cari dóra se astepta dela elu. O astfelu de mesura va produce de siguru in tóte regiunile nemagiare unu resensu si nici decát simpati'a, de carea chiar intre impregiurárilu actuali este atât'a necesitate.

Cestiunea preocupa intréga pres'a romana de dincóce de Carpati. Ea s'a discutatulu si de unele foi de dincolo de munti. „Gazet'a Transilvaniei“ in faci'a acestei situatiuni neasceptate provóca pe archiereii nostri de ambe confessiunile, se intrevina in cauza, si se-si faca observárilu loru la locurile competente facia de acestu proiectulu de lege. Nu incape nici cáta indoiéla situatiunea este fórté grava. Ea recere, ca se-se angageze la lucru toti cei chiamati. Archiereii si tóte organelu nóstre scolastice au sant'a detorintia a face usu de autoritatea loru, a-si impliní chiamarea, ce li-o dictéza legea, si a aduce la cunoscintia locuriloru competente censecintiele ce póte se le aiba ridicarea la valóre de lege a proiectulu din cestiune. Acésta detorintia li se impune cu atât mai vertos organeloru nóstre, cu cât prin astfelu de mesuri se alteréza autonomi'a bisericeii. Se intielege de sine, cà activitatea organeloru nóstre numai atunci

póte avé succesu, dacă ele voru lucrá mana in mana. Marturisimu inse, că aici ni-se aréta unele greutăti, cand privimu, că aceste organe functionéza in locuri diferite, si apoi fiecarele si-póte avé vederile sale proprii in cauza.

In faci'a acestei situatiuni ni-se revocà in memoria o impregiurare, ce fù unu insemnatu obiectu de discussiune in congresulu nationalu-bisericescu din tómn'a trecuta. Erá adeca vorb'a de a se creá unu postu de referinte la senatulu scolariu alu consistoriulu mitropolitanu, si astfelu a se pune faptice in activitate acestu foru supremu administrativu scolas-ticu, cu scopu ca in modulu acest'a se avemu la in-demana pentru tóte eventualitătile unu foru, carele se lucre in causele ce privescu de o potri va intere-sele scolari ale intregéi provincie mitropolitane. Cau-s'a inse nu aflà resunetulu doritu la majoritatea con-gresului. Ea, ni se pare, se privi mai multu din punctu de vedere de partidu, decât cum pretindea interesulu facia de scóla. Astfelu acésta ideia remase in stadiulu de o pia dorintia.

Dar iéta cum desavuéza faptele multe preocu-patiuni. Ne despartu abia câteva luni de congresu, si o cauza insemnata reclaméza cu mare urgentia activitatea forului, a càrnia chiamare conform §-lui 167 din stat. org. este: „conducerea trebiloru scolari comune ale intregéi provincie mitropolitane, precum si sustinerea unitătii si a uniformitătii pentru insti-tutele scolari confessionali din mitropolia.“ Cât ar fi de bine acum, dacă acestu foru ar dispune de pute-riile necesari de lucru, si ar puté fi la inaltimea missiunei sale! In unu astfelu de casu n'amu avé a ne luptá cu o procedura greóia, si n'am avé a ne teme de unele dificultăti, ce se potu ivi in desvoltarea causei.

In form'a, in carea se afla inse astadi senatulu scolariu-mitropolitanu nu póte nici decât lucrá cu mai mare succesu, cand asia dicendu mai nu esista, pentruca i-lipsescu puterile necesari, chiamate a satis-face missiunei, pentru carea este creatu de lege. Se aducea adeca de motive contra lui intre altele, impregiurarea că se chieltuiescu pré multi bani, dacă se va mai institui unu referinte scolas-ticu. Asia este in adeveru, de câte ori e vorb'a de scóla ne place a fi scumpi si crutiatori. Privindu inse cu sange rece la altele multe, pré iute ne putem convinge, că dieu in alte părti nu ne aretâmu atât de aplecati la crutiare.

Am amintitu acésta impregiurare, ca se atra-gemu asupra-i atentiunea celoru chiamati, ca la alta ocaziune, de cumva nu va fi pré tardiu, se nu mai privimu acestu lucru momentosu totu cu acei ochi, cu cari l'amu privitu in congresulu trecutu. Dacă senatulu scolariu-mitropolitanu este destulu de bine constituitu in form'a de astadi dupa cum se sustienea atunci, credemu, că acum este timpulu celu mai oportunu, ca se dea semne de viétia in faci'a periculu.

Repetimu inca odata, situatiunea este grava. Cestiunea recere nulta ingrigire si tactu. Fie care momentu perdutu póte se aduca mare dauna.

Pap'a si socialismulu.

O sensatiune din cele mai vii produse, in tóte cercu-riile politice si bisericesci din occidentu, enciclic'a Papei Le-one alu XIII, publicata in serbatorile nascerei Domnului. In nou'a enciclic'a Pap'a se ocupa specialu de cestiunea socia-lismului, acestu „Fetu frumosu“ alu secolului nouaspredece, care sgudue si amenintia cu o revolutiune teribila intregu occidentulu! „Vorbimu despre sect'a aceluor ómeni, dice santulu Parinte, ce se numescu in felurite chipuri si cu numiri aprópe barbare, socialisti, comunisti, nihilisti, cari, respanditi in tóta lumea, si uniti printr'o legatura infama, se silescu a realisá scopulu loru vechiu d'a resturná teme-liile societătii civile“.

Trei mominte principale cuprinde memorabil'a enciclica papala, antaiu *caracterisarea socialismului*, apoi o *palnuire guverneluor politice*, si in fine *reclamarea puterei lumesci a Papei*. Descriindu cu deamenuntulu doctrinele periculóse si tendintiele socialistiloru, Papa continua: „Fie cine scie cu căta energia si perseverantia a combatutu in alocutiunile si enciclicile sale gloriosulu nostru predecesoru Piu alu IX.-le planurile infame a-le sectariloru si in specialu epi-demi'a socialismului. Durere in sa, că *cei chiamati a promo-vá binele publicu*, incungiurati de intrige si intimidati de amenintărilu ómeniloru fora Ddieu. *au luat'o positiune suspecta si chiar ostila facia de biserica“*.

Dupa acestea aratandu că principii si domnitorii si-au puterea loru dela Dumnedieu, dice că ei trebue se useze de puterea acést'a spre binele si fericirea popóreloru nu spre ruinarea loru. „Er dacă ar abusá de puterea loru, biserica ii admoniaza cu cuvintele scripturei, aducendu-le aminte că si ei au se stee inaintea judecatoriulu supremu spre a dá séma de faptele loru. *Dacă dispusetiunile legisla-toriloru si principiloru cuprindu lucruri contrarie legiloru divine si naturale, doctrin'a apostolica si detorinti'a ne sfa-tuescu*, dice Papa, *ca mai vertosu se ne supunemu lui Ddieu decâtu ómeniloru“*.

In sfersitu, Papa incheie cu urmatórele: „Standu astfelu lucrulu, noi, precum la inceputulu pontificatulu nostru am aratatu principiloru si popóreloru limanulu unde se potu mantui cu sigurantia de viforulu ce-i amenintia, asia si acuma vediendu pericolulu iminentu, ne ridicamu de nou vocea apostolica pentru mantuirea loru, de nou ii rugamu se primésca de magistrulu loru biserica cea atâtu de mul-tu meritata pentru buna starea stateluor, si se recunósca, cumca temeliele statulu si a-le religiunei stau in cea mai strinsa legatura, încátu detragendu din ale religiunei, pro-portionalu pierdu si supusii din respectulu loru si guver-nulu din auctoritatea sa. Si, recunoscandu odata că in dela-turarea epidemiei socialismului, biserica are mai multa putere decâtu tóte legile umane, si decâtu tóte remediele silnice, apoi *redati bisericei positiunea si libertatea, ca se póta desvoltá acésta putere salutaria spre binele intregéi societati omenesci“*.

In aceste puncte esentiale culminéza memorabil'a enci-clica papala, pentru carea tóte guvernele occidentale, chiar si celu republicanu francesu, trimisera Papei felicitările celea mai calduróse. Dacă inse vom luá in seriósa privire constela-tiunea politica in occidentu, atunci va trebui se observamu, că papismulu cérca, ca totu deuna si astadata, a pescui in tulbure. Nesuintiele lui au fostu indreptate pururea pentru a-si asigurá supremati'a in lumea crestina si in politica, servindu-se in scopulu acest'a de tóte mijlocele iertate si neiertate. Astfelu nu ne miramu de locu, dacă chiar in ces-tiunea socialismulu Papismulu jóca unu rolu prefacutu. Pentru elu mai mare dusmanu apare puterea principiloru si suveraniloru decâtu cium'a socialismulu. Biserica papala incercase o invingere completa pe terenulu politicu, invingere in Germani'a, invingere in Italia, invingere in Francia etc. „Astfelu batuta pe terenulu politicu ce putea face ea? intréba diariulu francesu „la République francaise.“ Se re-

nuncia la lupta, nu este in temperamentulu seu. Ea se hotarîi imediatu a schimbá frontulu cu desteritatea, carea nu este pucina de insemnatu, de a-se sprigini contra dusmaniloru sei pe acelasi pericolu socialu de care obicinuisse de a-i face responsabili.“

Ba, si mai multu, diariulu francesu, la care provocamu vorbesce in terminii cei mai pronunciatu despre *aliantî'a catolicimului cu socialismulu*. „Descarcaturile de pusea a-le lui Hödel si Nobiling, dice elu, avura de consecintia imediata acele faimóse legi esceptionale alu caroru corolaru a fostu triumfulu nemesuratu alu partidulu clericalu: ingroparea in umbra de catra cancelaru a acelei faimóse declaratiuni, cá elu nu se va duce nici odata la Canossa, adeca reinceperea negociariloru dintre Berlinu si Vatican“.

Care va fi sfersitulu acestei situatiuni agitate, este fórtu cu anevoie a-lu prevedé. Papismulu aliatu cu socialismulu póte isbutí in fine, ca se restórne tronurile principiloru si imperatoriloru, dar se insiéla amaru, daca mai crede cá va ajunge vr'odata la dictatur'a perduta.

Scaderile educatiunei moderne.

In timpulu nostru, cand cultur'a propasiesce cu pasi iuti, si se nevoiesce a reformá totu ce nu-i place, cu durere trebuie se constatámu, cá adeverat'a basa a prosperárii generatiunei viitórii, intielegemu *educatiunea familiara*, este mai cu totul neglésa aflandu-se inca in periodulu copilariei. Ce e dreptu, chiar astadi ne intelnimu pasu de pasu cu diferite proiecte si experimentári pe terenulu atâtu de sublimu alu educatiunei si instructiunei; chiar astadi barbati petrunci de chiamarea loru nisuescu din resputeri si in mesura mai mare a conlucrâ la respandirea culturai omnilaterale. Ce ajungu inse tóte proiectele reformatórie, cand lipsesce suculu vitalu alu culturai adeverate — *educatiunea buna si ingrigita din familia?* Aici jace reulu, ce se respandesce asupra intregéi educatiuni. Famili'a abatendu-se dela chiamarea sa sacra, incepe a se nimici pe sine, si cu acést'a nimicire educatiunea inca suferé scaderi mari. Fericierea antica a peritu din cerculu familielor, si a datu locu neindestulírei si desperatiunei ruinatórie. Cu ce dreptu se pretindemu dela invetiatori rezultate extraordinarie, progrese insemnate, daca educatiunea din familia este gresita? Numai atunci invetiatoriulu ar fi responsabilu in mesura mai mare, cand famili'a intru tóte ar fi organizata cu respectu la scopulu si principiile educatiunei; acést'a inse este numai o dorintia pia, in realitate esista o multime de scaderi cari impiedeca realisarea sublimulu scopu alu educatiunei.

In cele urmatórie voiu aretá pe scurtu unele scaderi insemnate, de cari patimesce educatiunea nóstra moderna.

I. *Educatiunea prima.*

Educatiunea dantaia este temeli'a intregéi educatiuni. Daca influintiarea prima se intempla dupa o procedura gresita, urméza pré invederatu, cá nici rezultatele urmatórie nu potu fi corespundietórie sublimulu scopu.

Prim'a educatiune se misca numai in cerculu sacru alu familiei. Aici se depune bas'a pentru viéti'a urmatória, si aici se respandesce impressiunile, cari sunt de mare influintia asupra copilulu. Cu educatiunea prima au a se ocupá eschisivu parintii, ca educetorii naturali. Mam'a inse are puterea cea mai mare si educativa asupra copilulu. Influintiarea ei nu se póte inlocui in lume. Dumnedien a creatu femeí'a, ca se fia adeverat'a educatóre si mangaiare a familiei, se crésca, si se dée copiiloru bas'a solida pentru totu decursulu vietii. Fara indoéla, nu este alt'a educatiune mai buna, decâtu cea materna. Privirea, surisulu si vocea unei mame sunt radiele, cari petrundu intieleginti'a copilulu, cari i-luminéza consciintî'a. Sacr'a chiamare a mamei este

a dá educatiune ingrigita copilulu, cáci astfelu dá educatiune unei generatiuni viitórii. Mam'a, inzestrata cu crucea iubirei nemarginite, are se fia sórele vietii, care se incaldéasca, crésca si se nutrésca pre copilu.

Durere inse, cá acést'a sublima chiamare pré multoru mame nu le-a petruncu la inima; la multe ea este stinsa éراس, nadusita de petrecerile, distractiunile fermecatórie pe nisce mominte, si corumpatórie pentru intrég'a viétiá. Cu deosebire astadi, se simte fórtu multu lips'a acestei chiamári sublime. Câte mame pórtá numai numele de mama, — umbr'a vana a marei loru missiuni!

Vai si éراس vai de acea familia, in a carei'a sinu mam'a a devenitu *passiva* facia de detorintiele sale insemnate! Daca unde-va, apoi mai alesu in cele ce se tienu de chiamarea unei mame nu póte fi totu un'a, óre mam'a ori servitórea laptéza, si imbraca prunculu? dela mama ori dela o streina primesce copilulu primele invetiaturi si admonitiuni? pe braciile mamei adórme copilulu séu la povestile inveninate ale unei doice corupte?

Si totusi mamele moderne se ferescu de societatea copilarésca, cauta diferite motive, ca se scape de micutii nevinovati, cáci cu densii nu-si potu petrece animatu. Si numai rare ori arunca cáte o privire la ei, numai atunci se desmérda cá si cu nisce papusie, cand sunt parasite séu nu sunt bine dispuse de petreceri mai sgomotóse. Astfelu de mame, si Dómné cam mare e numerulu lor, nu ar laptá pentru lumea ast'a pre copilasii lor din simpl'a cauza ca se nu-si piérda asia curundu frumséti'a esterióra, séu cá dóra le deróga cu totul asemenea fapta. Se nu ne mirámu apoi, cá multi copii alcum de familia buna, au scapatatu in abisulu stricatiunei, standu sub influintiarea corupta a servitóreleru nepasatórie. Multe esemple din viéti'a practica, ne dovedescu destulu de lamuritu, cá copiii, cari s'au laptatu de óre care doica, de comunu s'au inzestratu cu insusirile ei bune séu rele.

Asia se dice, cá imperatulu Titu, laptatu fiindu de o femeia bolnava si dura, a fostu supusu mai in totu decursulu vietii sale morburiloru diferite. Se nu ne mirámu, daca in istori'a imperiului Romanu dámu si de tiranulu infortoriu Caligula, carele a insusitu dela doic'a sa inclinarea cea nestemparata dupa crudime, cáci ea insasi a fostu o femeia cerbicósa, tiranica, si si-a moiatu titiele in sange, si astfelu a lasatu, se suga copilulu tiranu.

Nenumerate sunt aceste casuri triste, si totusi mamele nu se intieptiescu! In nisce termini fórtu frumosi se adreséza Jean Paul catra mame intrebându-le: „Mameloru, si mai cu sému voi din cercurile mai nalte si libere, cari sunteti scutite de greutátile casnice, cum poteti mai dulce preferi uritulu singuritatii si a placeriloru, decâtu grati'a eterna a iubirei facia de copii, scen'a desvoltárii frumóse, jocurile fiintieloru mai iubite, meritulu influintiarei celei mai sublime si indelungate? Despretiuita este femeí'a, carea se uresce, candu are copii. Tierile si cetátile sunt feminine, si intradeveru, mamele, cari educa pentru viitoru pre copii in cei dintai cincii ani, intemeiéza tieri si cetáti. Cine póte inlocui pre o mama?“ Si éراس elu dice in altu locu: „Soldatulu dá educatiune resboinica, poetulu poetica, teologulu religiósá — numai mam'a va educá *omenesce*.“

Educatiunea din Greci'a a fost cu deosebita privire la alegerea doicelor, cáci a fostu convinsa despre influinti'a loru cea mare asupra copilulu; astadi inse chiar pe ast'a nu se pune nici unu pondu. Mamele, cari din cause sanitarie sunt oprite de a laptá, nu-si cam spargu multu capulu cu doicele.

Onóre esceptiuniloru! Ce e dreptu, multe mame petruncu de chiamarea lor sunt constrinse din caus'a seraciei a se multiami si cu o doica mai slaba si dóra mai corupta, cáci nu costa multi bani.

Demne de condamnatu sunt preparatele maestrít, cari au se inlocuéscá laptele mamei, cáci strica si impie-

deca dezvoltarea naturala a copilului. Durerile de stomachu, si diferitele dureri, si casurile adese de mörte grabnica sunt totu atâtea efecte ale nutritiei nenaturale. Laptele mamei este nutrimentul celu mai sanatosu, care nu se pöte inlocui prin nici o maestria ori câtu de extraordinaria.

Si pana cand educatiunea prima nu va formá esenti'a educatiunei familiare, pana cand mam'a nu va fi prim'a educatöre influentiandu asupra puterilor fizice si cu deosebire asupra simtiementului si fantasiei copiiloru, ér tatalu asupra vointiei, — pana atunci educatiunea va fi basata pe nasipu.

II. Educatiunea fisica.

Desvoltarea corporala se bucura de pré pucina ingrigire. Gimnastic'a a fost la Greci unu midilocu förte insemnatu alu educatiunei, cáci au crediutu, cá prin desvoltarea puterilor fizice individulu se apropia mai usioru de idealulu educatiunei, de unitatea frumosului si a bunului. La noi ingrigescu pré multu de cultur'a spirituala, insarcinandu pe eopii inca nainte de vreme cu feliu de feliu de cunoscintie si desteritáti, si nu se cugeta la intarirea naturala a corpului, care influentiéza si asupra spiritului. „Mens sana in corpore sano,“ — acestu idealu pere din di ce merge. Esperienti'a de tóte dílele ne dovedesce, cá durerile fizice, morburile grele paraliséza perfectionarea spiritului, éra sanatatea, vioiciunea corporala animéza spiritulu la fapte mari si folosítörie. Si totusi nu ne grigimu mai bine de dezvoltarea fisica, firesce necugetandu la efectele dureröse, ce se nascu pentru societatea omenésca din acést'a scadere ruinatöria.

Cultur'a spiritului va fi cu multu mai sprintena, daca si corpulu e mai bine desvoltatu si intaritu. Periodulu pana la anulu alu cincilea se fia periodulu eschisivu alu educatiunei fizice, si pe langa acést'a se influentiámu si asupra inimei copilului aretandu-i totu ce este frumosu si bunu. Departe, se fia de noi idei'a, de a resoná cu prunculu inca minorenu, precum crede a fi cu cale Locke. Baiatulu e baiatu, prin urmare se tienemu contu de gradulu seu de dezvoltare. Se nu voimu, precum se intempla acést'a prin salónele cele mari, — ca copii se esceleze invr'o arte, séu se figureze prin naltele loru cunoscintie, cáci ast'a se pöte asteptá numai cu perderea fericirii copilului. Este nenaturalu a adstringe pre copilu, ca se cugete cu mintea unui maturu, se produca fapte demne numai de caracterulu unui individuu expertu. A lucrá in contra naturei este neratiunalu. Lucrandu conform legiloru naturali, multe putemu folosi, abatendu-ne inse dela cursulu naturalu cu greu séu nici candu nu ne vomu ajunge suopulu. Natur'a multu ajuta, dar si si-resbuna amaru, candu nu i-se asculta vöcea.

Cei mai mari barbati ai timpului anticu s'au ocupatu multu cu periodulu desvoltării corporale. Platone voiesce, ca copilulu dela anulu alu treilea pana la alu sieselea se fia liberu de ori ce incordare mai grea; educatiunea se fia „prefacuta in jocu“, si jocariile se formeze unic'a ocupatiune a copiiloru. Aristötele eschide cu totulu invetiamentulu pana la anulu alu 5-lea, ca se nu impiedece dezvoltarea naturala a corpului.

Si din cele espuse resulta, cá educatiunea fisica trebuie se premérgea celei intelectuale! Cu câtu corpulu, bas'a educatiunei, e mai bine desvoltatu, cu atátu si fenomenele psihice voru fi mai agere si voru conlucrá mai usioru la realisarea scopului maretii alu educatiunei. (Va urmá.)

Dionisie, Mitropolitulu Dobrogei.

Diarele din Bucuresci ne aducu scirea, cá mörtea rapi dintre cei vii unu demnu prelatu alu bisericei nóstre. Acestu prelatu este Dionisie, Mitropolitulu Dristului si Esarchulu Dunării intregi.

Doze momente caracterisau mai cu séma pe acestu dignitariu bisericescu: iubirea facia de biserica, si iubirea facia de poporulu romanu. Elu érá inca de multu timpu condusu de idei'a, cá trebuie sè sosésca cat mai eurenđ timpulu, in carele Romanii din Dobrogea sè-se emancipeze de sub jugulu paganu, si sè-se rencorporeze la Romani'a mama. „Romania Libera“ dice, cá „se afirma de persóne de tóta increderea si apröpe de fostulu prelatu, cá inca inainte de diece ani punea in evidentiá locuitoriloru Dobrogei venirea acestei provincii sub domni'a muma a Romaniei.

Acum si-vediuise visulu cu ochii. Dorulu fericitului defunctu de a vedé eparchi'a sa incorporata jurisdictiunii bisericesci si politice a statului romanu devenise realitate. Dreptu aceea veni la Bucuresci, ca se aduca omagie sa si ale eparchiei Altetiei Sale Regale, Domnitoriului Romaniei, si se recunósca autoritatea bisericesca si politica a statului romanu.

Áci inse si-aflá mormentulu, mai nainte de a-si fi pututu implini missiunea, pentru carea venise. Elu si-dete nobilulu seu sufletu in manile creatoriului Joi la 4 ianuariu c. v. a. c. doue díle inainte de ce i-se ficase terminulu spre a se presentá in audientiá la A. S. Domnitoriulu, dupa ce in prim'a ianuarie oficiase in biserica Mitropoliei din Bucuresci. Érá in etate de 67 ani. Elu a fost primitu cât se pöte de bine de Pré Santi'a Sa, mitropolitulu primatue in timpulu celu scurtu alu petrecerei sale in Bucuresci.

Pentru ca se puteumu intielege positiunea eparchiei pastorite de densulu, inregistrámu aci dupa „Timpulu“ unele date din istori'a ei.

Cand Turcii la inceputulu vécului alu XV-lea au luatú tóte cetatile de pe malulu dreptu alu Dunarei, câte erau in stapanirea lui Mircea-celu-Betranu, autoritatea bisericesca a Tieriei Romanesci a incetatú dincolo de Dunare. Inse crendiosii — pe malulu märei Negre, Greci, ér pe malulu Dunarei, Romani, — sciindu-se fii ai scaunului ecumenicu, se vede cá voru fi cerutu anume capi bisericesci ai loru, dreptu care pentru Dunarea de josu s'a infintiatu metropoli'a *Proilaviei* (Proilav, bunu) cu resiedinti'a in actual'a *Braila*, cáci si acestu din urma orasiu avea garnisóna turcésca.

Mai tardiu, si anume in tempulu lui Stefanu-celu-Mare, Turcii au ocupatu Cetatea Alba de la gur'a Nistrului precum si Chili'a, ér metropolitulu Proilaviei si-a intinsu si asupra acestoru orasie jurisdicti'a sa bisericesca. Ér cand Turcii au ocupatu Hotinulu, ba chiar camenti'a din Podoli'a, mitropolitulu Brailei si-a intinsu si asupra loru autoritatea, de si i-venéu förte peste mana locurile acelea. Dar cand s'a restituitu Tieriei Romanesci Brail'a si Giurgiu, ér Hotinulu, Cetatea Alba si Chili'a au incaputu pe man'a Rusiloru, atunci si mitropolitulu Proilavei a scadiutu numai la eparchi'a Silistrei dincolo de Dunare, in cât elu érá suprema autoritate bisericesca in Dobrogea de astadi.

Elu venise acum la Bucuresci, ca se puna la cale positi'a bisericeii din Dobrogi'a, si se intre cu eparchi'a sa in organizati'a bisericeii autocefale romane.

Din „Rom. Lib.“ aflámu despre véti'a fericitului defunctu urmatörele: Elu s'a nascutu in Tesali'a la Stagon'a, in satulu Staiad'a. Educatiunea si-a facut'o in Greben (Epiru), unde s'a si chirotonisitu de diaconu. In etate de 20 ani a trecutú la Constantinopolu la patriarchia, unde fusese alu treilea diaconu, apoi alu doilea si infine archidiaconu. Ajungendu mai tardiu vicariu patriarchalu, dupa datina, se facú de a dreptulu mitropolitulu alu Dobrogei la anulu 1851. Mitropolitulu Dionisie, ca unu prelatu intiepletu a iubitu multu pe romanii eparchiei sale. De aceea nu ii-lasá sè-se fusioneze cu bulgarii, cand acesti'a facura schism'a, si se rupsera de scaunulu patriarchalu din Constantinopolu.

Fie-i tieran'a usióra si memori'a eterna.

Bocetele populare la Romani.*)

Bucuri'a si durerea sunt cele două caractere ale canteceului; nu se afla nici o miscare a inimii, pe care cantececul se nu o inaltea, séu se nu o domolésca; elu e destinatu dela natura a ne invéseli in mijloculu placheriloru, si a ne mangaiá, cand suntem cuprinsi de nenorociri, usiurandu-ne greutátile vietii. Cantámu, cand suntem cu amicii nostri, pentru a ne esprimá veselí'a, cantámu la nunti, la mese, la triumfuri, cantámu pentru femeí'a, pe care o iubimu. Calatoriulu canta asemenea in drumulu seu, agricultorulu in mijloculu campiiloru, marinarulu pe apa, pastoriulu pasiunindu-si turm'a, venatoriulu urmarindu selbataciunile, lucratoriulu in atelierulu seu; bogatulu canta pentru a inlaturá monotoni'a vietii, si a-si face traiulu mai placutu, ér' seracutu din contra pentru a suferi mai usioru munc'a si miseri'a; in sfersitu cu cantecele dulci de leaganu ale mamei nóstre ne nascemu, cu cantecele de jale ale inmormentárii ne calatorimu de pe acést'a lume, si astfeliu cantececul este tovarasiulu nostru nedespartitu de cum ne nascemu, pana murimu.

Diferitele vuete produse in aeru de ventu, freametulu frunzeloru de pe arbori, murmurulu apelor, cantececul si ciripitul variatu alu paseriloru, diferitele sunete ale vocei animaleloru ne facu, se credemu, c'au contribuitu intru cât-va pentru a regulá diferitele tonuri ale vocei omenesci. Instinctulu naturalu de a imitá, saditu in inim'a fie carui omu, facu ca cea antaia incercare pentru exprimarea diferiteloru sensatiuni, se fie produsa prin voce, a dou'a prin instrumentele de musica, care si ele la rendulu loru cautau se imiteze vocea omenésca.

In timpurile vechi Grecii, cari iubiau asia de multu music'a, si cari o considerau ca unu elementu puternicu pentru esistenti'a unui poporu, cantau nu numai poesile, dar pana si epopeele loru. Istori'a ne spune, ca Orfeu si Linus erau cei antai, cari au inventatu cantecele, si le-au executatu in onórea dieiloru, mai antaiu fara acompaniamentulu vre unui instrumentu, apoi mai târziu, cand music'a incepú a se perfectoná, cu acompaniamentu de lira inventata de Terpandre, séu de diferite soiuri de flaute.

Grecii pe langa marele numeru de cantece, pe care le executau la diferite ocaziuni, mai avéu si de acele particulare pentru fie care brésla de meseriasi; scriitorii din anticitate enumera: cantececul plugariloru numitu *Epimélhos*; cantececul boariloru, cand mana girezile de boi la páscuru numitu *Bucoliasm*; acelu alu tiesetoriloru de pánza numitu *Elinos*; cantececul lucratoriloru, ce facéu stofe de lana, numitu *Iulos*; cantececul seceratoriloru numitu *Lytiersa*; cantececul celoru ce facéu snopii de grâu pentru a laudá pe Cerés, numitu *Calili*; cantececul morariloru numitu *Himeos*; cantececul pitariloru, cantececul celoru ce scotéu apa din fantana pentru trebuinti'a locuitoriloru; cantececul marinariloru si alu veslasiloru; cantececul manceloru numitu *catavacaulesis* séu *nunie*. Cantececul amantiloru, numitu *nomion*; acelu alu nevesteloru numitu *Calycè*; acelu alu feteloru numitu *Harpalycè*, aceste două din urma se mai numéu si *cantece de amoru*.

Mai érá apoi cantececul lui Datis, care se cantá la petreceri si veselii, si *scolíle* care se cantau la ospetie, subiectulu loru fiindu vinulu si amorulu; cantececul nuntii numitu *Hymeneu* séu *Epitalam*; cantececul, care se cantá lá nenorociri numitu *Linos*, si trenele (trinoi), cantecele de ingropare.

Romanii, cari nici odata n'au cultivatu si onoratu music'a ca Grecii, avéu si ei totusi putiene asemenea cantece luate dela acesti'a.

*) Publicámu acestu articlu de mare valóre pentru literatur'a si istori'a nóstra dupa „Convorbiri literarie.“ „Bocete“ numesce auto-riulu plansetele si vaietele la morti. Red.

La poporulu románu, inca se vedu remasitie din numirea acestoru cantece; asia avemu cantececul, ce se cânta la *nunti*; cantececul *seceratoriloru*; cantececul femeiloru ce *tiesu* si *ghilescu pánzu*; cantecele mangeloru si alu manceloru, cand adormu copii, asia numite de *léganu*; cantececul *carausiloru*; cantececul *ciobaniloru*; acelu alu *mocaniloru*; acelu alu *culegatoriloru de vii* si cantecele de *inmormentare* séu *bocetele*.¹⁾

Noi aici nu vomu vorbí decátu despre bocetele nóstre populare.

Intrebuintiarea boceteloru la inmormentári e fórté vechia; ea se afla la mai multe popóre din anticitate.

La Evrei gasimu in cartea numeriloru cap. XX. v. 29, cá: in timpu de treidieci de dile s'a plansu asupra corpulu lui Aron. In aceeași carte cap. XXIV. v. 9. vedemu, cá poporulu lui Israilu a plansu pe Moisi in timpu de treidieci de dile. In Paralipomen. cap. XXXV. v. 24. gasimu asemenea, cá pe Iosias l'a plansu tóta Iudei'a si totu Ierusalimulu.

Câte-odata la Evrei, cand nu se gasea cine se bocésca pe mortu, se cautau femeí, care se naiméu pentru acestu scopu. In plangerile lui Ieremi'a cap. IX. v. 16. gásimu: „Asia graesce Iehov'a, Domnulu puteriloru, cautati si chemati plangetórele, ca se vina“. Asemenea gasimu in Amos, cap. V. v. 16. „Pentru acést'a, Iehov'a, Dumnedieulu ostiriloru, Domnulu dice asia: plangere in tóte partile, si in tóte cáile voru zice vai! vai! si voru strigá pe plugari la plangere si pe depriusii plangetori la plangere.“

Grecii inca avéu si ei asemenea lamentatiuni séu bocete, si se numéu dupa cum am vedutu trine.

Romanii numéu aceste lamentatiuni *neniae*²⁾; prin ele se jaléu si in acelasi timpu se laudau faptele defunctului. Festus³⁾ ne spune, cá: „Nenia est carmen quod in funere laudandi gratia cantatur ad tibiam.“⁴⁾ Si Cicerone⁵⁾ dice: „honoratorum virorum laudes in conciones memorant, esque etiam ad cantus, ad tibinem prosequuntur, cui nomen nenia, quo vocabulo etiam graeci cantus lugubres nominant.“⁶⁾

Cuventulu *Nenia* se deriva dela dieiti'a *Nenia*, care presiedea aceste soiuri de lamentatiuni. Ea avea unu templu afara de zidurile Romei aprópe de pórt'a Viminala, si se invocá, indata ce bolnavulu intrá in agoni'a mortii.

Aceste *neniae* se intonau de catra femeí anume plaitite, dupa care érá obiceiulu de a se tremite, indata ce cineva si dedea sufletulu, si care dupa ce venéu, asiezându-se la usi'a casei mortului, acolo fiindu informate de catra servitori, despre imprejurările vietii acestui'a, improvisau laude si bocete pentru mortu. Ele mergeau cu convoiulu funebru, plângédu si vaierandu- se, fiindu obiceiuitu intovarosite de sunetulu celu lugubru alu flauteloru de ingropare (funebres tibiae)⁷⁾, care se dice, cá erau facute din osu de Milvus⁸⁾, (vultur), de unde se numéu si Milviene.

Se pare, cá a fost unu timpu la Romani, când lucslu pompeloru funebre ajunsese asia de mare, incát dupa o

¹⁾ Music'a la aceste cantece voiu da-o la lumina cu alta ocașie.

²⁾ Horat. carmen. lib. II. od. I. v. 38. si od. XX. v. 21.

³⁾ Paul. Diac. excerpta ex libris Pomp. Festi de significatione verborum, emendata et adnotata a Carolo Odofredi Muellero, Lipsiae MDCCCXXXIX. pag. 161.

⁴⁾ Neni'a este unu versu, ce se canta din flauta la inmormentare pentru laud'a mortului.

⁵⁾ De legibus lib. II. 24.

⁶⁾ Se va face in publicu laudele ómeniloru ilustru, si ele voru fi insocite de cantece de flauta, aceea ce se chiama *neniae*, nume pe care si Grecii lu-dau la cantecele funebre.

⁷⁾ Festus, loco citato, ne spune: Funebres tibiae dicuntur cum quibus in funere canitur. „Flautele funebre se numescu acele, cu care se cânta la inmormentare.“ Asemenea vezi si Ovid. lib. V. Tristium. Eleg. I. v. 48 si Pastorum. lib. VI. v. 660.

⁸⁾ Acestu obicei de a se face fiuere din óse de vulturu a ramasu si la Romani. In colectiunea de instrumente de musica aflate in obiceiulu poporulu romanu, adunate pana acum'a in Bucovin'a, Basarabi'a si Moldov'a, pe care o amu oferitu museului nationalu din Bucuresti, se afla unu asemenea fiuere facutu din osu de vulturu.

disposițiune a legii celor XII. tabule, citate de Cicerone se reducú cheltuelile inmortării la trei vestminte de doliu, trei bănzi de purpura, *diace fluerari*, și se suprima și lamentatiunile. „Extenuato igitur sumptu, tribus riciniis, et vinculis purpurae et decem tibicinibus, tollit etiam lamentationem.”¹⁾⁴⁾

De multe ori romanii se petrecú la grópa și cu buține (tubae). Propertiu²⁾ ne spune: Nec tuba sit fati vana querella mei; ³⁾ si: Sic maestae cecinere tubae.⁴⁾

Un'a din femeile bocitóre mergea înaintea celorlalte și dădea tonulu, cu care trebuia să se începă planulu și bocetele, și se numea *praefica* dela cuventulu *praefari*, fiindcă ea cea întâi trebuia să plangă.

Festus⁵⁾ vorbindu despre aceste femei dice: Praeficae dicuntur mulieres ad lamentandum mortuum conductae, quae dant caeteris modum plangendi, quasi in hoc ipsum praefectae.⁶⁾ Lucilius vorbindu despre Nonius⁷⁾ ne spune asemenea. — Mercede quae Conductae fient alieno in funere Praeficae.⁸⁾

Câte odată și celelalte femei care plangú se numéu *praeficae*. Bocetele preficelor consistau în actiune și în cantece. Lucilius ne aréta acést'a în versurile urmátore: In funere praeficae Multo et capillos scindunt et clamant magis.⁹⁾ În aceste versuri vedem cele doue părți ale mestesiugului de a plange, *capillos scindunt*, (smulgu perulu) acést'a este actiunea, și *clamant magis* (se vaieréza fórté) este cantecele, pe care lu-acomodau la versurile lugubre numite *neniae*. Preficele în timpu ce bocéu erau îmbracate în vestminte negre. 'La Galii din Scoti'a de sus, în Corsic'a, în Itali'a, și în alte părți ale Europei precum și în Orientu, a fostu și a mai remasu încă obiceiulu, ca îndată ce cineva móre, se se stringa femeile bebrane, plangetóre de meserie, împrejurulu mortului, și se începă a se boci, smulgându-si perulu și intonându cantece funebre, cari obicinuitu cuprindú și laude pentru mortu.

Aceste cantece se numescu în Corsic'a *voceri*, în Neapoli *lamenti* séu *triboli*, în Sardinia *attitidos*, în Bearn *aiurot*, în Greci'a *miriologhi*. Femeile care intonéza aceste cantece în Itali'a se numescu, *voceratrice* (bocitóre).

Aceste *neniae* a Romaniloru au remasu și până astăzi la inmortarile poporulu romanu. Precum la romani preficele bocéu pe mortu îndată ce-si dădea sufletulu și până se punea în mormentu, totu astfelu și la noi bocitórele începă a se boci, îndată ce omulu móre.

Inceputulu bocetelor se face strigandu la urechi'a mortului numele lui, și apoi vaicarandu-se i-dicu: ¹⁰⁾ Da de ce te duci de la noi, au tare te-ai *manatu*, ori multu esti superatu, au nu me audi, au nu vréi se-mi respondi, și altele ca aceste, după aceea în casa de trei ori pe di și pe drumu până ajungu la grópa, ¹¹⁾ intonéza versuri tipice (bocetele) cu glasu jalnicu și monotonu, pe care le imbo-

1) De legibus. cart. II. XXIII.

2) Lib. II. Eleg. 4.

3) Si nici zadarnica va fi plangerea mea prin tuba (bucin).

4) Lib. IV. Eleg. ult. v. 9. — Asia cântau tubele cele de jale.

5) Loco citato. pag. 223.

6) Preficele se numescu femeile năimite pentru a plange pe mortu, care impun celorlalte modulu cum se planga, ca și când ele singure aru fi cele mai întâi.

7) Satira 22.

8) Care prefice tocmité cu plata plangu la îngroparea altor'a.

9) Preficele la inmortarari și-smulgu perulu și se vaieréza fórté.

10) Strigarea la urechi'a mortului ne-a remasu de la Romani; acést'a după ce-lu strigau pe nume de trei séu patru ori dicéu: *conclamatum est*. „s'a strigatu.” În Bucov'n'a de cându s'a introdusu regula, ca sicriulu se fie închisu, se facu pe de o parte și pe de alt'a la acést'a câte o ferestruica, pentru ca mortulu se póta audi strigatele. s'e-se resufe, si se véda până va fi pusu în mormentu.

11) În Bucov'n'a este obiceiulu în unele comune a se duce mortulu la grópa érn'a și var'a cu sani'a, pentru că se-i fie calea usi-óra, și se nu se struncine. La cei mai avuti se injuga doi séu patru boi negri. La Romani, lui Pluton dieulu iadului și alu mortiloru i se sacrificá unu tauru séu și alte jertfe negre.

gatescu cu improvisatii potrivite cu starea, caracterulu, verst'a și tempulu, în care se facu inmortarile, Din cându în cându ele lauda vredniciile și faptele cele bune facute de raposatu în viét'i'a sa. (Va urmá.)

D i v e r s e .

— **Santirea apei în Bucuresci** în diu'a de botezulu Domnului, s'a seversitu și în anulu acést'a după vechiulu obicei în chiosculu după malulu Dambovitei, de catra înaltu Pré Santi'a Sa, Mitropolitulu Primatu, însoțitu de unu mare numeru de coliturghisitori și în firea de facia a înaltimei Sale Regale Domnitoriului. Diua era un'a dintre acele frumoase dile de érna, când zapad'a acoperé fatia pamentului, acoperemintele caselor și crengile plesiuve ale copaciloru și sta pe gânduri, asteptandu o mica schimbare în temperatura spre a se topi numai decatu. Pe ici pe colo câte unu fulgu se topea, dar adia numai decatu o suflare de ventu și tinea temperatura în cumpen'a ernei. Vediendú acestu timpu frumosu, mahalalele s'au desfudatu și de multu nu ne-a fost datu se vedemú atat'a lume adunata la serbatórea de bobotédia ca în anulu acesta. Juru împrejuru ómenii se indesuiau, galeriile, ferestriile și chiar acoperemintele caselor din apropiare erau încarcate de privitorii și era o priveliste în adevéru marétia a vedé cum valurile de capete omenesci se clatina în fati'a crucei aruncate în apa. După servirea sfintei ceremonii, înaltimea Sa Regala Domnitorulu s'a intorsu calare, însoțitu de statulu seu maioru, spre piati'a academiei, unde a privitu defilarea gardei civice și a trupelor din capitala. („Timpulu“).

— **Tinerimea romană** din Budapest'a va arangia la 12 februaru c. n. a. c. o serata literaria-musicala, urmata de petrecere de dansu, în sal'a dela „Grund-Hotel Hungaria“ în folosulu societátii de lectura „Petru Maioru“. Cu acést'a ocaziune mai multi juni îmbracati în costume nationali voru presentá on. publicu joculu istoricu alu „Calusieriloru“. ér corulu vocalu acompaniatu de musica va întregi concertulu cu „cânteculu ginteii latine“ de dlu Vasile Alesandri, musica de Marchetti. Comitétulu arangiatoriu este compus în urmatoriulu modu: Iuliu cav. de Puscariu, presiedinte alu petrecerii de dansu. Iosifu Vulcanu, presiedinte generalu. Dr. Aureliu Babesiu. Dr. Victoru Babesiu. Teofilu Bogdanu. George Creniceanu. Ioanu Dragosiu. Dnd. Aug. Dumitreanu. Emil. cav. de Puscariu. Constantinu Radulescu. Octavianu Russu. Greg. Stoiacovicu. Silviu Suceiu. Absolonu Todea. Ofertele binevoitóre se primescu cu multiamita, și se voru cuitá pe calea diurnalistica. Bilete de intrare se afla la Dlu Dr. Victoru Babesiu, medicu (VIII. Maria uteza 10. II. em.) încependu din 12 Ian. în fiecare di la órele 1—3 p. m.; în localitatea societátii (váczii uteza 10. III. em. 34. a.) la órele 5—7 după miédia; în sér'a petrecerii la cassa. Biletu de persóna 2 fl. De familia: 3 fl. pentru dóue persóne, de aci în susu se socotesce câte unu fl. pentru fie-care membru din familia.

— **Decoratiuni pentru dame.** Monitoriulu oficialu publicá o a dou'a lista, în carea se acórdá *crucea Elisabet'a* dómnelor, cari au bine meritatu de patria și natiune prin îngrigirea și ajutorarea soldatiloru raniti. Pre câtu cunóscemú noi familiile nóstre, aflámú în a dou'a lista din „Monitoru“ urmátorele dómne decorate cu Crucea Elisabeta, și anume dómnele: Carolin'a soci'a prea démna a protopopulu Simionu Balintu dela Rosii'a din muntii. Sevasti'a Iacobu Murasianu dela Brasiovu (sócr'a maiorulu Groz'a, unulu din eroii dela Plevna). Elen'a, soci'a protopopulu Ioanu Tieranu dela Lipova în Banatu. Mari'a soci'a protopopulu si direct. Ioane Hanea, nasc. Badila din Sibiu. Mari'a soci'a propriet. Iliésiu n. Siandoru dela Clusiu. Victori'a C. Iuga nasc. G. Baritiu dela Brasiovu. Mari'a soci'a avocatulu Parteniu Cosma, n. Romanu în Sibiu. Aureli'a, soci'a propriet. B. Iurca, n. baronésa L. B. Popu din Saraseu în

Marmati'a. Ioan'a soci'a judecatorului r. Ioanu Badila, n. Dim. Moldovanu, in Sibiiu. An'a, soci'a Dr. de med. Ioan Moga n. Iacobu Bologa in Sibiiu. Domnisiór'a Elen'a, fiic'a Dlu proprietariu si deputatu diet. Georg. Popu in Basesci. Dómn'a Elen'a Georgiu Proc'a, nascuta Voicu Hamsea din Resnovu, comitatulu Brasiovului. „Obs“.

== **Bibliografia.** A esitu de sub tipariu, si se afla de vendiare la autoriulu in Lipov'a: „Limb'a romanésca. manualulu pentru scólele romane, Preciulu 20 de cruceri.“

== **Dreptate muscalésca.** In dilele trecúte se pertractá unu casu criminalu inaintea juratiloru din Kiseneff. Erá unu individu acusatú pentru furtu. Acusatulu negá, dar erau destule probe, cari vorbiau contra fassiuinei lui. Dreptu aceea acusatoriulu propuse a se pedepsi aspru. Aoperatoriulu acusatului se indreptá catra jurati cu urmatórele cuvinte. „Dloru jurati, argumentele aduse de acusatoriu contra acusatului sunt atât de grave, încât eu nu potu aduce nici unu motivu contra lorú. Acusatulu insusi mi a marturisu, si a recunoscutu faptulu, de carele se invinovatiese. De aceea ori ce aperiare in casulu de facia este de prisosu.“ Juratii se retragu, ca se aduca sentinti'a. Dar ce se vedi, cand venira indereptu dupa câteva minute sentinti'a acusatului suná: juratii dechiara pe acusatú unanimu de nevinovatu, si lu-achitéza.

== **Mormentulu sultanului.** Evenimentele din ultimii doi ani au influentiatu in modu gravu asupra stáarii spirituali si sanatáti corporali a sultanului. Sanatatea lui mai cu séma n'a fost nici odata multiemitéria, deórece Abdul Hamid suferé de durere de peptu inca din juneti'a sa. De aceea nu este minune, daca in óre triste cugeta la finitulú vietii sale, si se ocupa cu pregatiri pentru acést'a. Spiritulu Islamului pretinde dela credintiosi, ca inca din etatea virila se cugete la întórcerea lorú la Dumnedieu, si se si-hotarasca loculu odichnei eterne. Cei mai multi Sultani din cas'a lui Osman au ziditu o gíamia, langa carea apoi si-au facutu mormentulu. Sultanulu Hamid doresce, ca corpulu lui se fie transportatu si ingropatu in Mediu'a langa gíamii'a *Megid En-nabavi*, in care s'a ingropatu profetulu si fiic'a sa Fatima. De órece inse Islamul ordona, ca mortulu se fie ingropatu chiar in diu'a, in care a muritu. Sultanulu nu spera, cá i-se va implini dorinti'a esprimata. Elu tresare la cugetulu d'a si-face unu mormentu in Constantinopolu, temendu-se, cá curendu voru fi siliti Turcii se lase si acestu orasiu, si cá apoi necredintiosi vor violá mormentulu Califului. Deci i-a remasu se-si aléga pamentulu Asiei, séu pe malulu Bosforului, séu in Bruss', fost'a resiedinti'a a imperiului turcescu, unde jacu si Sultanii Orhan, Mohamed I, Murad I etc. Sultanulu s'a decisu pentru malulu Bosforului, si voiesce a 'si face mormentulu langa palatulu Beglerbeg, care este tocmai vis-avis de Dalma-Bacce. S'a cumperatu loculu trebuintiosu, si curendu se va incepe cladierea gíamiei, langa care se va face mormentulu. Abdul Hamid deci va jacé in pamentulu santu alu Asiei, avendu de acum sperantia cá loculu inmormentárii lui va remané in manile credintiosiloru pana la judecat'a cea din urma. (Resb.)

== **Pedéps'a cu mórte.** Inca din timpurile cele mai vechi s'au ocupatu barbatii cei mai intiepti cu cestiunea, ca se se caseze séu nu pedéps'a cu mórte. La evrei erau pedepsele dupa legile lui Moise fórte aspre, cá in acele se dicea: ochiu pentru ochiu, dinte pentru dinte, mórte pentru mórte. Dar nici la popórele clasice inca nu erau pedepsele usióre, cá la romani erá si restignire pe cruce, pe langa taierea capului cu secura prin carnefice. Numai religiuin'a crestina a pusu unu principiu santu, cand a disu: „nu voiescu mórtea pacatosului, ci se se întórca, si se fia viu“. Priu aceste cuvinte sublime religiuina crestina condamna din capulu locului pedéps'a cu mórte, ba mai multu decât atât'a, pe individulu, care s'a spasitu de pecatele sale, 'lu primesce in sinulu seu, si-lu face partasiu de tóte bunatátile

sale. Totu asiá au facutu si staturile, ce se dicu crestine? Ferit'a Dumnedieu, cá ele sub cuventu de a aperiá societatea, in contra individiloru pecatosi, aplica pedepsele cele mai barbare, netienendu contu de principiile bisericeii crestine cele umanitarie, si de progressele cele mari ale sciintieloru, cari condamna pedéps'a cu mórte, calificand'o ca o resbunare a celui mai tare in contra celui mai slabu. In Europ'a crestina dóra numai Romani'a a desfiintiatu cu totulu pedéps'a de mórte, dandu romanulu si prin acést'a semnulu celu mai invederatu, cá elu este condusu si astadi de principiile cele mari umanitare crestine. Vedemu cu durere, cá Elveti'a vrea, cumu dice diuariulu „La Voce d'Itali'a“, se restabilésca pedéps'a cu mórte. Acestea sunt semne fórte rele, dar nu-i nici o mirare, cá se arata simptóme bolnavitiose si in Elveti'a, care este cea mai vechia republica din Europ'a, pentru-ca s'a vediutu facendu-se in timpulu reformatiunei tocmai in republic'a Elvetiei cele mai inspaimentatórie crudimi, apoi de unde si-au recrutatu papii soldatii, cu cari au ténutu pe poporulu romanu in celu mai aspru absolutismu? — Dar trebuie se scie tóte guvernele europene, cá chiar, candu se taiau cu ró'ta, se trageau in tiépa, se ardeau, se rupea carnea cu clestele arse de pe trupulu condamnatiloru, se comiteau crimele cele mai multe si multu mai ingrozitórie.

G. Trans.

Post'a Redactiunei.

Dlui N. O. preotu in Usdinu. Bani trimisi i-am indusu in cont'a anului trecut. Pe anulu curinte inca te-am inregistratu intre prenumerantii toiei.

Dlui V. P. Beiusiu. Preotulu. G. P. din Stei, mai restédia cu 2 fl. 50 cr. totu pe acelu anu.

Dlui I. P. protopopu in Iam. Abonamentulu pe anulu intregu e 5 fl. deci ocasionalter vei binevoi a ne mai trimite 1 fl. langa cei 4. degiá trimisi.

Domnului unu invetiatoriu langa *Muresiu*. Celetrimise de Dta nu le amu pututu publicá din lipsa de spaciú in nrulu, pentru carele au fost destinate. Materi'a este inse de interesu. De acea te rugámu a-i dá o alta forma, apoi o vomu publicá indata.

Dlui. unu rom. in Sib. In fói'a nóstra conform programului nu incapu polemiele personali.

Anunciu.

2—3.

Subscriulu am onóre a incunoscentiá pe onor. publicu, cá dela 10. Ianuariu a. c. st. n. mi-am deschisu cancelari'a advocatuala in Ving'a (strad'a principala nr. casii 238, a dou'a casa dela judecatori'a reg. cercuale); si cá dela tempu'u mai susu indicatu mi-oferezu servitiulu advocatiale on. publicu in tóte afacerile de natura juridica, anume cause procesuali, civili, urbariali, de cartea funduale, lasamentali, criminali etc. primescu substitutiuni, comisiuni si interventiuni in orice cause de natura juridica, administrativa si finantiale.

In afacerile mie incredintiate, voi procedu cu conscienciesitate, acuratetia si punctualitate.

Demetriu Selagianu,
advocatu.

Nr. 2661
692 scol.

Publicatiune.

3—3.

Nevindu-se recurenti la statiunile invetiatoresci Lazuri si Dumbrava din protopresbiteratulu Halmagiului se mai escrie si acestu Concursu pentru indeplinirea lorú. Fiecare e dotata cate cu 200 fl. 5. orgii de lemne, cortelu, gradina sel Recurentii suntú provocati se-si trimita recursele la concernintele protopresbiteru Ioanu Groza pana in 20 janu-arie 1879.

Aradu, 21. decembre, 1878.

Consistoriulu eparchialu

Concursuri. 1—3.

Pentru ocuparea postului de Capelanu pre langa neputinciosului parochiu Trifonu Popoviciu din *Potocu*, conform ordinatiunei Consistoriale de datulu 21. Septembrie 1878. Nr. 571. bis. Dieces'a Caransebesiului, Protopresbiteratulu *Bisericeii-albe, Comitatulu Carasiu*. Emolumentele sunt jumătate din sesi'a parochiala, jumătate din venitul stolaru, si jumătate din biru dela 227 case. Doritorii de a ocupá acestu postu au a-si adresá recursele instruate conform statutului organicu cu atestatele necesarie Comitetulu parochialu, si ale trimite Dlu Protopresbiteru *Iosifu Popoviciu in Iamu* pana in 21. Ianuariu 1879. Potocu 7. Ianuariu 1879.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu Dlu Protopresbiteru tractualu.

1—3.

Pentru statiunea invetiatorésca la Scól'a a II, din opidulu *Birchisiu* se deschide concursu, *pana la 11 februaru a. c. v.* candu va fi si alegerea. Emolumintele sunt: 1) in bani 357 fl. 50 cr. v. a. 2) Cuartiru liberu. 3) gradina de legume. 4) 2 jugere de pamentu, parte aratoriu, parte pasiune. 5) 34. 1 m. cub. de lemne, din care are a se incaldi si scól'a. — 6) Pausialu scripturisticu 10 fl. v. a. 7) Spese de Calatorie, la Conferintiele invetiatoresci. 10. fl. v. a. Recurintii voru avé a se presentá, in una dumineca, séu serbatóre la biserica, de a se face cunoscuti cu popuru, si a si aretá desteritatea in cantare, apoi petitiunile voru avé ale substerne, inspectorelui cerc. de scóle, per Kápolnás in Bacamezeu.

Birchisiu 4 Ianuariu 1879.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu: **Laurentiu Barzu** inspectoru cerc. de scóle.

1—3.

In urmarea decisului consistorialu de datulu 30. Decembrie 1878. Nr. 816. B. devenindu in vacantia parochi'a din comun'a *Zsac'a*, protopresbiteratulu Oradii-mari, prin acést'a se escrie concursu. Emolumintele sunt: 1) $\frac{3}{4}$ de sesiune pamentu de clas'a I. 2) Birulu dela 110. Nr. de case din matre si filiale câte o mesura de grâu curatu. 3) Stólele indatinate, care se urca la 200. fl. calculu mediu. — 4) Cuartiru liberu cu trei incaperi, si cele trebuintóse precum si o gradina de 2. jugere. Dela recurinti se receru 8. cl. gimn. si esamenu de maturitate, testimoniu despre absolvirea cursurilor clericali, si esamenu de calificatiune pentru parochi'a de clas'a prima. — Afara de acea au se se infaciese in vre o dumineca séu serbatóre in faci'a locului spre a-si aretá desteritatea in cantári si cuventári; reursele astfelu intocmite si adresate comitetulu parochialu din *Zsac'a* suntu a se tramite subscrisului pana in 10/22. *fauru*, éra in 11/23. va fi alegerea. —

Oradea-mare 10/22. Ianuariu. 1879.

Protopopulu tractualu **Simeonu Bic'a** m. p. in contielegere cu comitetulu parochialu.

1—3.

In urm'a decisului Pré-venerabilului Consistoriu dto. 23 Noembre 1878. Nr. 2463 B. se escrie de nou concursu pentru ocuparea parochiei din *Maerile Timisiorii*. — Emolumentele legate de acést'a parochia sunt: a) 420 fl. v. a. cá relutu pentru sesiunea parochiala, si se trage din cas'a magistratuala, in rate lunarie pe langa cuitantia. b) Birulu de 40 crucei dela 130 case si venitele stolare in calculu celu pucinu de 300 fl. v. a. c.) cortelu liberu cu accesoriulu necesariu si o gradina de legumi in pretiu mediu de

120 fl. Doritorii de a ocupá acestu postu parochialu au se si tramita recursele ajustate conform §. 13 din stat. organicu prin D. protopresbiteru concerninte *Meletiu Draghiciu* comitetulu parochialu din *Maerile Timisiorii*. Fiindu parochi'a acést'a de clas'a prima in sensulu §-lui 14 alu Regulamentului, concernintii recurenti au de a produce in sensulu §-lui 13 din st. org. si alu §-lui 15 din Regulamentu, Testimoniu scolasticu despre absolvirea a loru 8 clase gimnasiale ori reali si testimoniu de calificatiune cu calculu distinsu. Nu sunt inse eschisi dela concursu conform §-lui 15 alu Regulamentului adusu in Congresulu nationalu bisericescu din tómn'a trecuta acei preoti eminalminte bine meritati pe terenulu bisericescu si scolaru, cari mai nainte au absolvitu gimnasiulu de 6 clase, si au capetatu calculu distinsu. Clericii, cari voru recurge au in sensulu §-lui 18. din Rogulamentu se se presenteze in vre o dumineca ori serbatóre in comuna pana inclusive 8 dile nainte sinodului electoralu si a probá desteritatea loru in cantári si tipicu; éra preotii a liturgisi si cuventá. Totu odata au a probá capacitatea de a puté propune religiunea nóstra, apoi limb'a si literatur'a romana la gimnasiulu din locu.

La parochi'a acést'a apartiene si filialulu Iosefinu. Terminulu pentru recursuri se incheia in 10/22 *Fauru a. c.*

Datu din siedinti'a comitetulu parochialu tienuta in 3 Ianuariu 1879.

Ioan Munteanu
presied, comit. parochialu.

Vasiliu Brasiovanu
notariu comit. parochialu.

2—3.

Neputendu-se depliní parochi'a din Comun'a *Vukov'a* in protopresb. *Jebeliului*, Cottulu Timisiului, ce s'a fostu publicatu in fói'a „Biserica si Scól'a“ Nr. 29. 30 si 31 din 1878 prin acést'a se publica de nou concursu cu terminu pana la 15 *Fauru 1879*.

Emolumintele sunt: una sesiune comasata de 32 jugere pamentu bunu, birulu dela 120 de case a 15 oche cu stol'a usuata, si cortelu liberu cu doue gradini intravilane; a $\frac{1}{2}$ jugeru.

Doritorii, carii voiescu a competi dupa acést'a parochia au recursele loru a le instrúa conform dispositiuniloru stat. org. bis. si ale subscerne P. O. D. protop. *Alesandru Ioanovicu in Jebeliu*.

Vucova, in 2 Ianuariu 1879.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu D. protop. tractualu.

2—3.

Conform decisului Consistoriului gr. or. din Caransebesiu dto 29. Novembre a. c. Nr. 192. se escrie concursu pentru deplinirea statiunei invetiatoresci dela scól'a gr. or. confes. din comun'a *Luncania*, protopresbiteratulu *Fagetului, cottulu Curasiului*, cu terminu de alegere pana in 30. *Ianuariu 1879*.

Emolumintele sunt: salariulu anualu dela comuna 200 fl. v. a., éra dela domnia 60 fl. v. a.; 6 orgii de lemne, din care are a-se incaldi si scól'a; 2 jugere de pamentu; $\frac{1}{2}$ jugeru de gradina; cortelu liberu.

Doritorii de a ocupá acestu postu, au a-si adresá recursurile instruate conform statutului organicu cu atestatele necesarie comitetulu parochialu si a le trimite Reverend. Domnu Protopresbiteru *Atanasiu Ioanovicu in Fagetu* pana la terminulu defiptu.

Luncaniu, in 22. Decembre 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu Domnulu protopresbiteru tractualu.